

Коцан-Олинець Ю. Я.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
доцент кафедри теорії та історії держави і права*

ПОНЯТТЯ ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ СУТНІСНІ ОЗНАКИ

Ключові слова: *правозастосовча діяльність, застосування норм права, правозастосування, діяльність компетентних суб'єктів, діяльність державних органів.*

Keywords: *lawusing activity, application of the law, lawusing, activity of competent subjects, activities of state authorities.*

Постановка проблеми. Питання, що стосуються правозастосовчої діяльності є одними із ключових в юридичній науці. Особливо актуальними вони стали в процесі розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні, що вимагає насамперед встановлення панування права в державі й суспільстві, ефективного застосування правових норм у всіх сферах державного й суспільного життя.

Аналіз досліджень даної проблеми. Правозастосуванню в цілому й окремим проблемам правозастосовчої діяльності присвячено численні публікації радянських, вітчизняних і російських науковців, серед яких, передовсім, заслуговують на увагу роботи М. Г. Александрова, С. С. Алексеева, І. В. Бенедика, Є. В. Додіна, І. Я. Дюрягіна, В. М. Горшеньова, В. В. Лазарева, Я. С. Михаляк, П. О. Недбайла, С. М. Олейникова, П. М. Рабіновича, О. Ф. Черданцева, Г. Г. Шмельової, В. А. Юсупова та ін.

Метою статті є визначення поняття правозастосовчої діяльності та дослідження її сутнісних ознак і характерних рис.

Виклад основного матеріалу. Переважна більшість наукових дефініцій, що стосуються до поняття “правозастосовча діяльність”, є комплексними, тобто такими, що поєднують ознаки широко використовуваних у правовій доктрині визначень через рід і видову ознаку та операціональних визначень. Родовим поняттям при визначенні поняття “правозастосовча діяльність” зазвичай виступає поняття, що може бути позначене словосполученням “діяльність компетентних суб’єктів” у незначних його варіаціях, як от: “діяльність державних органів” (П. М. Галанза, І. Є. Фарбер, М. П. Хангалов), “діяльність державних органів (посадових осіб) та уповноважених на те органів громадськості” (Ю. Н. Бро, Є. В. Додін, І. Я. Дюрягін), “діяльність державних органів, громадських організацій, а за державним уповноваженням – і громадян” (В. В. Лазарев, П. О. Недбайло) тощо. Видається, що всі названі тут суб’єкти входять до обсягу поняття “компетентний суб’єкт”, оскільки в ролі правозастосувачів можуть виступати лише за державним уповноваженням і виключно в межах установленної компетенції (обсягу повноважень).

Що ж до видових ознак правозастосовчої діяльності як діяльності компетентних суб’єктів, то найчастіше згадуються її складність; владний (державно-владний) творчий характер, який зумовлює імперативність і варіативність її результатів; її реалізація на засадах законності, ефективності, доцільності й обґрунтованості; нормативна регламентованість меж власного розсуду правозастосувача, а також порядку й форм її здійснення.

Так, наприклад, Є. В. Додін зазначає, що зміст правозастосовчої діяльності “становлять збирання, дослідження, опрацювання й зберігання інформації, або, простіше кажучи, операції з нею” [1, 29, 31]. Метою правозастосовчої діяльності проф. Додін вважає поширення загальних приписів правових норм на персонально визначених суб’єктів [1, 27].

На думку О. С. Козлова, задля того щоб “утілити правову норму в життя”, компетентний суб’єкт мусить послідовно набути знання, по-перше, щодо конкретної ситуації, яка потребує владного втручання, по-друге, щодо змісту норми, яка підлягає реалізації, по-третє, щодо можливих сприятливих чи, навпаки, несприятливих

для суб'єкта правових наслідків, і насамкінець ухвалити відповідне рішення, владно підтвердивши вид та міру прав і обов'язків учасників правовідносин, а також, в разі потреби, визначивши вид і міру юридичної відповідальності [2, 4].

“Застосування права, – пише О. В. Аверін, – це спрямований на забезпечення нормального перебігу процесу реалізації правових норм комплекс розумових і фактичних, організаційних і юридичних операцій (дій) суб'єкта правозастосування” [3, 77, 169].

Наведені дефініції виступають яскравими прикладами операціональних визначень через вказівку на характер і послідовність вчинюваних дій. Але не менш поширеними є й дефініції з посиланням на результат (мету) реалізації правозастосовчої діяльності. При тому найчастіше згадуються:

- вирішення юридичної справи;
- видання індивідуальних державно-владних приписів;
- здійснення (видання) акту застосування права (правозастосовчого акту).

Приміром, автори ґрунтовної праці “Теорія юридичного процесу” на чолі з В. М. Горшеневим трактують правозастосовчу діяльність як специфічну діяльність уповноважених державних органів, громадських об'єднань та посадових осіб, спрямовану на розгляд і вирішення різноманітних індивідуальних справ, які мають юридичне значення [4, 68].

С. С. Алексеев визначає правозастосування як специфічну діяльність, спрямовану на вирішення юридичної справи, в результаті якої до матерії правової системи включаються нові елементи – владні індивідуальні приписи. “Правозастосовча діяльність виступає організаційним виразом застосування права та являє собою систему різнорідних дій основного й допоміжного характеру, втілених у правозастосовчих актах”, – пише він [5, 320, 323].

На думку І. Я. Дюрягіна, “застосування норм права (правозастосовча діяльність) – це здійснювана в спеціально визначених законом формах державно-владна організаційна діяльність компетентних суб'єктів із видання індивідуально-конкретних правових приписів” [6, 19].

З точки зору В. А. Юсупова, результатом правозастосовчої діяльності завжди є створення юридичного акту – акту застосування права, тобто рішення в конкретно-індивідуальній справі [7, 21].

Визначення цієї діяльності В. Б. Ісаковим може бути приведене до такої формули: “правомірна діяльність компетентних суб’єктів... що її результатом виступає індивідуальний правовий акт” [8, 69].

С. С. Алексєєв зазначає, що поняттям “вирішення юридичної справи” охоплюється завершальна правозастосовча дія, термін “індивідуальний державно-владний припис” вказує на результат правозастосування, а поняття “акт застосування” позначає результат вирішення юридичної справи в єдності з його зовнішньою формою, тобто акт-документ [5, 323].

По-суті, всі три поняття у дещо різних аспектах характеризують підсумок правозастосовчої діяльності, її кінцевий результат. Всі наведені приклади є дефініціями поняття правозастосовчої діяльності, навіть якщо в них йдеться про правозастосування чи застосування норм права, оскільки в усіх цих випадках правозастосування (застосування норм права) як специфічна форма реалізації права характеризується саме в його діяльнісному аспекті. Окрім того, наведений у розглянутих дефініціях перелік належних до вчинення дій (операцій) та їх результатів становить видову ознаку визначуваного поняття при його визначенні через родові поняття “діяльність компетентних суб’єктів”. Тобто, саме цей перелік характеризує специфіку змісту правозастосовчої діяльності як виду діяльності компетентних суб’єктів. Додатково слід зазначити, що поняття “правозастосовча діяльність”, “правозастосування” та “застосування норм права” доволі часто використовуються як рівнозначні в науковій і довідковій літературі. Приміром, упорядники фундаментальної вітчизняної юридичної енциклопедії при визначенні поняття “застосування правових норм” без застережень використовують поняття застосування правових норм та правозастосовча діяльність як взаємозамінні [9, 528].

Аналогічне ставлення до понять застосування норм права та правозастосовча діяльність демонструє й І. Я. Дюрягін у наведеному вище авторському визначенні “застосування норм права (правозастосовчої діяльності)” як єдиного поняття.

Разом з тим слід зазначити, що така практика ототожнення понять “правозастосування”, “застосування норм права” та “правозастосовча діяльність” попри свою усталеність в юридичній науці на-вряд чи є виправданою, оскільки здатна призводити до виникнення прикрих непорозумінь. Так, кінцева мета правового регулювання, тобто фактична реалізація визначених правовими нормами вимог і можливостей, буває досягається самим актом застосування відпо-відної норми. Але нерідко досягнення цієї мети потребує й послі-довного застосування компетентним суб’єктом (суб’єктами) значної кількості правових норм, як регулятивних, так і охоронних. Це спри-чиняє виникнення цілого комплексу питань, пов’язаних із визначен-ням такого роду діяльності. Чим є з позицій правової науки така ді-яльність, що вона собою являє? З іншого боку, виникає й проблема визначення статусу діяльності, що реалізується в межах окремої ста-дії акту застосування норми права і не приводить до ухвалення ост-аточного рішення у справі. Тому методологічно виправданою вида-ється пропозиція В. П. Реутова й О. О. Ушакова ставитися до понять “правозастосування”, “застосування норм права” та “правозастосов-ча діяльність” з позицій розрізнення категорій загального й окремого та частини й цілого. Термін “правозастосування”, на думку вчених, має вживатися для позначення специфічної форми правореалізації, пов’язаної з реалізацією владної компетенції [10, 8–9].

Натомість термін “застосування норм права” автори вважають за доцільне використовувати для позначення випадків повної реалізації норми самим актом її застосування, а більш складні випадки, що потребують послідовного здійснення численних актів застосу-вання норм права, позначати термінами “правозастосовчий про-цес” або “правозастосовча діяльність” [10, 8–9].

Варто лише додати, що до обсягу поняття “правозастосовча ді-яльність” припустимо включати не лише процес здійснення чис-ленних послідовно-паралельно пов’язаних взаємозалежних актів застосування норм права, а й окремо взяті акти застосування, які до того ж можуть спиратися серед фактичних підстав застосування норми на раніше вчинений, або ж відіграти роль юридичного факту за подальшого розвитку правовідносин, – тобто, увійти ланкою до правозастосовчого ланцюжка-діяльності.

Підсумувавши все зазначене, з урахуванням наведених поза межами дефініції додаткових характеристик, можна виділити риси, що видаються принциповими для визначення змісту поняття “правозастосовча діяльність”.

По-перше, це специфічна діяльність компетентних суб’єктів. На відміну від таких форм безпосередньої реалізації правових норм як їх використання, виконання й дотримання громадянами та ін., правозастосування є складною формою реалізації норм права, що потребує участі наділеного легальними владними повноваженнями суб’єкта. Позиції Г. І. Федькіна та П. О. Недбайла, що припускали можливість здійснення правозастосовчої діяльності будь-якими суб’єктами (у т.ч. пересічними громадянами), з часом зазнали виправданої критики, так само, як і властива радянській правовій доктрині позиція (І. Є. Фарбер, П. М. Галанза та ін.), що ґрунтувалася на визнанні правозастосовчої діяльності прерогативою виключно державних органів. Перший, так званий “широкий” підхід, як слушно зазначав згодом В. В. Лазарев, не є виправданим, оскільки ґрунтується на ототожненні правозастосування з формами безпосередньої реалізації правових норм [11, 32].

Натомість прибічники другого, “вузького” підходу, вочевидь перебільшують роль державних органів у процесі регулювання суспільних відносин, категорично відкидаючи можливість визнання суб’єктами правозастосовчої діяльності не лише громадян, а й громадських організацій. “Особливість громадського правозастосування полягає в тім, – пише І. Я. Дюрягін, – що воно здійснюється лише за уповноваженням держави й у визначених державою межах”. Але це, на його думку, не дає підстав вважати, що від того змінюється сутність правозастосовчої діяльності [6, 21, 22].

Нині вважається загальноновизнаним, що правозастосовчу діяльність можуть здійснювати державні органи, установи, державні й недержавні підприємства, громадські організації та навіть окремі особи за умови, що державою їм надано відповідні повноваження, та в межах своєї компетенції.

По-друге, така діяльність відзначається владним характером. Державні органи безпосередньо, а інші компетентні суб’єкти опосередковано та різною мірою реалізують владні функції, що

полягають у контролі за суспільними явищами й процесами, їх авторитетному засвідченні й управлінні ними, а в разі потреби й за наявності підстав – у застосуванні легального примусу. Державні органи є носіями владних повноважень за визначенням, оскільки, власне, й уособлюють державну владу. Але, як зазначалося вище, акт делегування державою повноважень на здійснення правозастосування іншим суб'єктам “забарвлює” їх діяльність з реалізації наданих повноважень владною авторитетністю, зумовлює прояв у ній ознак імперативності. Унаслідок того, як зазначає І. Я. Дюрягін, правозастосовчі акти ухвалюються такими суб'єктами як акти одностороннього волевиявлення, характеризуються обов'язковістю, гарантуються примусовою силою держави, – тобто, набувають імперативного, державно-владного характеру [6, 21].

По-третє, це діяльність з індивідуальної регламентації та правозабезпечення, тобто така, що передбачає видання конкретизованих й індивідуалізованих владних приписів, які визначають суб'єктивні права й обов'язки адресатів приписів, та забезпечення їх фактичної реалізації адресатами в формі виконання й дотримання суб'єктивних обов'язків і заборон, а також використання суб'єктивних прав. Як індивідуальна регламентація, так і правозабезпечення знаходять своє вираження у відповідних актах-документах, що ними оформлюються правозастосовчі актидії.

По-четверте, ця діяльність має реалізовуватися на засадах доцільності, справедливості й обґрунтованості, оскільки здійснюється з метою найбільш ефективного регулювання суспільних відносин та за умови прозорості підстав ухвалюваних рішень. Поняття доцільності правозастосовчої діяльності має щонайменше два смислових шари. У першому випадку застосування юридичної норми визнається доцільним тоді, коли воно забезпечує досягнення того соціального ефекту, що заради нього була створена норма. Інакше кажучи, доцільність правозастосовчої діяльності в цьому розумінні передбачає цілеспрямованість й ефективність такої діяльності. У другому розумінні поняття доцільності співвідноситься з поняттям оптимальності. Адже вищенаведене розуміння поняття доцільності, на думку П. М. Рабіновича, не дає відповіді на питання: якому з однаково правомірних у формальному відношенні

варіантів поведінки, пропонованих нормою, слід надавати перевагу в конкретній ситуації? А таке питання постає щоразу, коли суб'єктові правозастосування доводиться мати справу з нормами, хоча б один зі структурних елементів яких характеризується відносно визначеним змістом [12, 45].

Не варто забувати й про норми з т.зв. альтернативними гіпотезами, диспозиціями чи санкціями, а також про дискреційні норми права. До того ж, такого роду оцінювання здійснюється й при застосуванні норм із абсолютно визначеним змістом. “На нашу думку, – цілком слушно зазначає В. М. Косович, – не тільки відносно визначені, але й повністю визначені норми містять законодавчі оцінки, і тому оціночна діяльність має місце при застосуванні не тільки перших, але й других юридичних норм” [13, 10–11].

Зрештою, “вирішення цього питання, – вважає П. М. Рабінович, – можливе лише на основі критеріїв доцільності в її вужчому розумінні: доцільним має визнаватися лише такий варіант застосування норми, який дозволяє найкращим чином досягти її мети. Таке розуміння доцільності ґрунтується на діалектиці співвідношення мети й способів її досягнення: будь-яка мета зазвичай може бути реалізована в конкретних умовах за допомогою різних дій. Усі такі дії будуть доцільними в широкому розумінні доцільності, але нерівноцінними з огляду на ступінь, рівень доцільності: деякі з них забезпечуватимуть досягнення мети швидше, простіше, з меншими “витратами”, ніж інші” [12, 45–46]. Тобто, у вузькому розумінні доцільність означає те саме, що й оптимальність.

Як зазначає О. В. Аверін, досягнення справедливості в правозастосовчому процесі залежить не стільки від процесуальної регламентації дій правозастосувача, скільки від рівня правової культури й правосвідомості його самого й інших учасників справи [3, 82].

Правило *sum cuique ex aequo et bono*, сформульоване ще за часів Давнього Риму, з часом не втратило своєї актуальності. Окремо слід згадати й потребу забезпечення об'єктивності, неупередженості компетентних суб'єктів під час здійснення ними правозастосовчої діяльності, як необхідної передумови ухвалення ними справедливих рішень. На думку О. В. Аверіна, упередженість і справедливість у контексті правозастосування несумісні як такі [3, 82].

Висування версій, інтерпретація текстів нормативно-правових актів та доказового матеріалу, формування доказової бази рішення та його обґрунтування – це також творчі акти, що потребують вправності й розвиненої уяви. Але, з метою унеможливлення заснованої на владних повноваженнях “творчої сваволі”, яка спроможна перетворити право в процесі його застосування на свою протилежність, правозастосовча діяльність здійснюється на засадах обмеження власного розсуду суб’єктів правозастосування правовими ж рамками.

Насамкінець, варто навести ще одне, колективне визначення поняття правозастосовчої діяльності, що характеризує її багатоаспектність: “Правозастосовча діяльність є складним явищем, яке не обмежується виданням актів застосування права. Вона проявляє себе не лише в рамках передбаченої процесуальними нормами процедури розгляду справи, але й у значній кількості побічних зв’язків і стосунків. В її перебігу учасники розгляду оцінюють стан правопорядку, формують власні позиції з питань застосування закону, обстоюють свої уявлення й спростовують уявлення інших, ухвалюють рішення в конкретних справах, змінюють юридичну практику, вносять пропозиції стосовно вдосконалення законодавства тощо. Увесь цей складний механізм матеріально-правових, процесуальних, організаційних, технічних, психологічних та ін. зв’язків і відносин, власне, і є правозастосовчою діяльністю” [14, 81].

Загалом, правозастосовчу діяльність можна попередньо визначити як здійснювану на засадах доцільності, справедливості й обґрунтованості піднормативну діяльність компетентних суб’єктів з видання конкретизованих й індивідуалізованих владних приписів (індивідуальної регламентації) та забезпечення їх видання й фактичної реалізації (правозабезпечення).

Переважна більшість наукових дефініцій поняття “правозастосовча діяльність” є комплексними, тобто такими, що поєднують ознаки широко використовуваних у правовій доктрині визначень через рід та видову ознаку та операціональних визначень. Дефінієнс цих визначень є складним і включає в себе родові поняття, “традиційні” видові ознаки-характеристики й вказівку на вчинювані в перебігу такої діяльності й властиві лише для неї операції (дії) та/або

очікуваний результат. Родовим поняттям при визначенні поняття “правозастосовча діяльність” зазвичай виступає поняття “діяльність компетентних суб’єктів”; серед видових ознак правозастосовчої діяльності як діяльності компетентних суб’єктів найчастіше згадуються її складність; владний (державно-владний) творчий характер, який зумовлює імперативність і варіативність її результатів; її реалізація на засадах законності, ефективності, доцільності й обґрунтованості (доказовості); нормативна регламентованість меж власного розсуду правозастосувача, а також порядку й форм її здійснення. Окрім того, переважна більшість визначень поняття “правозастосовча діяльність” в якості видової ознаки між іншими містить елемент, іманентно властивий дефінієнсам операціональних визначень, які визначають поняття через вказівку на характер і послідовність вчинюваних дій (операцій) та/або результат (мету) цієї діяльності. Змістом правозастосовчої діяльності більшість учених вважає вчинення змальованих із різним рівнем деталізації у рамках різних підходів операцій. Як очікуваний результат правозастосовчої діяльності зазвичай розглядаються вирішення юридичної справи, видання індивідуальних державно-владних приписів або здійснення (видання) акта застосування права (правозастосовчого акта).

Правозастосовча діяльність – основний, якщо не єдиний, інструмент індивідуального правового регулювання. Індивідуальна піднормативна регламентація суспільних відносин і забезпечення необхідних її передумов і гарантій є тими завданнями, що визначають зміст індивідуального правового регулювання й потребують здійснення в перебігу правозастосовчої діяльності. Індивідуальна регламентація – це видання конкретизованих індивідуальних приписів на основі норм права. Через індивідуальну регламентацію енергія юридичних норм спрямовується на конкретних суб’єктів, а нормативні приписи загального характеру перетворюються на суб’єктивні права та обов’язки певного виду й міри. Але індивідуальне регулювання потребує ще й реалізації новостворених суб’єктивних прав і обов’язків адресатами індивідуального регулятивного впливу, а подеколи – й відповідного забезпечення їх реалізації.

Повноцінний акт застосування норми права логічно увінчується здійсненням індивідуальної регламентації та становить осердя правозастосовчої діяльності. Але термін “правозастосовча діяльність” позначає собою значно ширше поняття, до обсягу якого входять і процес здійснення численних послідовно-паралельно пов’язаних взаємозалежних актів застосування норм права, і заходи, пов’язані з контролем, наглядом і примусовою реалізацією конкретизованих приписів, і окремі дії у рамках акту застосування норми права, оскільки кожний такий акт складається з декількох стадій і потребує вчинення різнорідних операцій, здійснюваних поетапно.

У подальшому доцільно розрізняти й розмежовувати поняття “правозастосування”, “застосування норм (норми) права” та “правозастосовча діяльність”. Термін “правозастосування” пропонується вживати для позначення специфічної форми правореалізації, пов’язаної з реалізацією владної компетенції, “застосування норм (норми) права” – для позначення випадків повної реалізації норми в акті застосування. А випадки, які потребують послідовного здійснення численних актів застосування норм права, та поетапно вчинювані в рамках акту застосування правової норми дії, позначати терміном “правозастосовча діяльність”.

Висновки. Таким чином, правозастосовча діяльність може бути визначена як здійснювана на засадах доцільності, справедливості й обґрунтованості піднормативна діяльність компетентних суб’єктів з видання конкретизованих й індивідуалізованих владних приписів та забезпечення їх видання й фактичної реалізації.

Список використаних джерел

1. **Додин Е. В.** Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов советского управления / Е.В. Додин. – Киев-Одесса: Вища школа, 1976. – 128 с.
2. **Козлов А. С.** О концептуальности теории доказательств в юрисдикции / А. С. Козлов // Актуальные проблемы теории юридических доказательств: Сб. науч. тр. – Иркутск: Изд-во Иркут. ун-та, 1984. – С. 3–25.
3. **Аверин А. В.** Судебная достоверность (Постановка проблемы) / А. В. Аверин. – Владимир: Транзит-Икс, 2004. – 312 с.
4. **Теория юридического процесса** / Под общ. ред. проф. В. М. Горшенева. – Харь-

- ков: Вища школа, 1985. – 192 с.
5. **Алексеев С. С.** Восхождение к праву: поиски и решения / С. С. Алексеев. – М.: НОРМА, 2001. – 752 с.
  6. **Дюрягин И. Я.** Применение норм советского права. Теоретические вопросы / И. Я. Дюрягин. – Свердловск: Средне-Уральское книжн. изд-во, 1973. – 248 с.
  7. **Юсупов В. А.** Правоприменительная деятельность органов управления / В. А. Юсупов. – М.: Юрид. лит., 1979. – 136 с.
  8. **Исаков В. Б.** Юридические факты в советском праве / В. Б. Исаков. – М.: Юрид. лит., 1984. – 144 с.
  9. **Юридична енциклопедія:** В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – Т. 2: Д-Й. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – 744 с.
  10. **Ушаков А. А.** Социально-управленческая природа применения права / А. А. Ушаков, В. П. Реутов // Применение советского права. Сб. уч. труд. – Вып. 30. – Свердловск: СЮИ, 1974. – С. 5–14.
  11. **Лазарев В. В.** Применение советского права / В. В. Лазарев. – Казань: Изд-во Каз. ун-та, 1972. – 200 с.
  12. **Рабинович П. М.** Законность и целесообразность в применении юридических норм / П. М. Рабинович // Применение советского права. Сб. уч. труд. – Вып. 30. – Свердловск: СЮИ, 1974. – С. 38–53.
  13. **Косович В. М.** Оцінювання й оцінки у правовому регулюванні / В. М. Косович: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 1996. – 22 с.
  14. **Эффективность правовых норм** / Кудрявцев В. Н., Никитинский В. И., Самоценко И. С., Глазырин В. В. – М.: Юрид. лит., 1980. – 280 с.

Анотація

У статті досліджено поняття та основні ознаки правозастосовчої діяльності. Проаналізовано дефініції ряду науковців, які досліджували поняття “правозастосовча діяльність”. Визначено сутнісні ознаки та характерні риси застосування норм права. На основі аналізу наукових доробків теоретиків права, запропоновано авторське визначення поняття “правозастосовча діяльність”.

Annotation

The article examines the concept and basic features of lawusing activity. The decision of row of scientists that investigated a concept “lawusing activity” is analysed. Certainly essence signs and personal touches of lawusing activity. On the basis of analysis of scientific works of theorists of right, the author decision of concept “lawusing activity” is offered.